

## Mõisad

- Raasiku - Jägala maantee 2. km kohalt 300 m lääne pool asub ... mõis. Mõisa peahoone on kahekorruseline kelpkatusega kivihoone arvatavasti 18. sajandi lõpust. Peahoonele lisandusid mitmed kõrvalhooned selle läheduses. Mõisasüdamest ida pool künka otsas asunud tuulik on varemetes. Peahoone on säilinud väikeste ümberehitustega. Algne kõrge kelpkatuse on asendatud madalama katusega. Hoone tagaosale on lisatud ühekorruseline juurdeehitus. Kõrvalhooned on kas hävinud või olulises osas ümber ehitatud. Kolhoosi ajal kasutatud korterite ja kolhoosikeskuseksena.
- 16 aastat pärast Jüriööd, 1359. aastal, kinkis Cristian von Scharenbeke oma ... valdused Tallinna Pühavaimu seegile (tolleaegne hospital ja vaestemaja). Tollal asus külas vasallimõis. See oli arvatavasti hilisema Vana-Hansu talu kohal, mida vanarahvas vahel ka Hansamõisaks nimetas. Praegune aadress kohal on ...-Põik 2 ja 4.
- Esmakordselt on ... mõisa mainitud 1424. a. ... on II-kujulise põhiplaani ühekorruseline mõisamaja, mis on ehituspõhimõttelt ainulaadne Harjumaa. Mõis on olnud Tallinna piiskopi mõis ja 1723. aastast kroonumõis. Aastatel 1992-2002 asus mõisa peahoones Kalevi Üksik-jalaväepataljoni peastaap.
- Mõisa on esmakordselt mainitud 1379. a., mil see kuulus perekond Lechtisele. Mõisa maid rentis pikka aega ja hiljem omandas need Pirita klooster. 17 saj. lõpus omandas mõisa von Brevernite suguvõsa. Hooneterohke mõisaansambel ehitati 1770- tel. Varaklassitsistlike mõjutustega peahoone asub Jõelähtme jõe kunstlikul saarekesel. Häärberiesist nelinurkset ehisaeda ümbritsesid tall, tõllakuur ja ait, eemale jäi hulgaliselt teisi majandushooneid. Silmapaistvam neist on 19 saj. lõpus ehitatud viinavabrik. Pärast 1905 a. põlengut omandas mõisa A. von Dehn, kes peahoone enam-vähem vanal kujul taastas.
- ... mõisa kohta on teateid aastast 1397. Säilinud on viinavabrik, kuigi ümberehitatult ja mõned kõrvalhooned. 1730-ndatel võistlesid omavahel esinduslikkuselt ja kunstirikkuselt ... ja Maardu mõis. 1727. a. oli kroonumõis, 1859. a. kuulus mõis Eestimaa rüütelkonnale. Endises viinavabrikus asus 1980. aastatel Tallinna Näidislinnavabriku Kultuurikeskus ja linnukasvatuse muuseum. Eesti taasiseseisvudes koliti muuseum Eesti Põllumajandusmuuseumisse.
- Esimesed teated mõisa kohta pärinevad aastast 1397. Mõis on käest kätte käinud, olles mõnda aega isegi keisrinna Katariina I oma. 1660-ndatel valmis mõisa varasem ehk keskmine osa, tiibehitised on lisandunud 19 saj. Peahoone taha jäi liigirikas park. Tähtsamad kõrvalhooned: kaks teenijatemaja, ait ja tall moodustasid härrastemaja ees auhoovi Pärast 1710. Aasta rahulepingut sai ... üks aristokraatia armastatuid väljasõidu kohti. Bohn - Brevernite suguvõsa valduses oli mõis aastatel 1729-1919. Bohnid on jäänud kultuurilukku esimese eesti keelse piibli väljaandmise rahastamisega 1739. a. ning talurahva hariduse

HALJAVA  
MÕIS  
(Hallinap)

IRU MÕIS

JÄGALA  
MÕIS  
(Jaggowall)

KOSTIVERE  
MÕIS JA  
PARK  
(Kostifer)

LAGEDI  
MÕIS (Laakt)

MAARDU  
MÕIS JA  
PARK (Maart)

toetajatena. Pärast mõisa riigistamist asus peahoones kool, mis laste vähesuse tõttu 1972. a. suleti. Maja renoveeris Tallinna Linnuvabrik, taastati ka alumise korruse historitsistlikud laemaalingud. 1993. a. ostis mõisa Eesti Pank esindushooneks.

Esimesed teated 1482. a. ... mõis oli väikemõis ja klassikalisemaid näiteid, kus hooned paigutusid üle mõisaesise väljaku peahoone vastu. Niiviisi moodustus neljast küljest suletud mõisaõu. 1710. a. mõis kroonumõis. Mõisa hooned on hävinud.

JÕELÄHTME  
MÕIS  
(Jeg(e)lecht)

Mõis oli Jägala karjamõis. Tegeleti ka kalakasvatusega, kuid nüüdseks on tiigid kinni kasvanud. Mõisa maadelt on leitud hulgaliselt münte, vanim on 1630-ndate ¼ rootsi ööri. Omapärased on kunagise mõisniku poolt istutatud erinevad alleed. Mõisa hoonestest ja ka ümbruskonnas kummitab. Peahoone on ümberehitamisel, säilinud on võlvid keldrid. Külal kasvavad ... hobukastan ja ... tammed.

RUU MÕIS  
(Ruh )

Mõis asus praeguses ... külas, Tallinn – Peterburi maantee, Pirita jõe ja Muuga sadamasse suunduva raudtee vahelisel alal. Mõis oli Pirita kloostri karjamõis, Tallinna linnamõis. 1664. a. eraldati Saha mõisast. Mõisa hoonetest on säilinud kelder ja vesiveski varemed.

NEHATU  
MÕIS (Nehat)

... mõisa kohta on teateid alates 1347. a. ... mõis oli rajatud endise Kärša küla asemele. ... mõisa hoonetest on säilinud vaid üksikud kõrvalhooned.

SAHA MÕIS  
(Taghe, hiljem Saage)

Maardu linnast 4 km ida suunas, Jõelähtmele suunduva väikese tee ääres, pankranniku serval, asus ... mõis. Eraldatud Jägala mõisast 1824. Mõisa peahoone oli pikk ühekorruseline lihtsa välimusega kivihoone, arvatavasti 19. sajandist. Ehitisele lisandus suur hulk kõrvalhooneid, mis asusid peahoonest ja pargist ida pool. Peahoone on hävinud; veel 1970. aastatel oli ta ümberehitatud kujul säilinud. Kõrvalhoonetest on säilinud vaid endine elamu, kus nõukogude ajal ja praegugi peetakse loomi, ning kaheosaline kelder.

ÜLGASE  
MÕIS (Ilgas)